»БРАНИК« ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу,
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА И ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију
А РУКОПИСИ
уредништву »БРАНИКА« у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«
на годину — К 28·— или 35·— дин.
на по године К 14·— или 17½ »
на четврт год. К 7·— или 8¾ »

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова

Уредништво и администрација »Браника« налази се у кући дра Мих. Полита-Десанчића, грчко-школска улица бр. 11.

Број 235. У Новом Саду, у петак 20. октобра (2. новембра) 1906. Година XXII.

Значај немира у Сарајеву.

Они немири, који су се ових дана догодили у Сарајеву, бацају врло ружну светлост на читаво ровито стање у Босни и Херцеговини. Наша монархија за ових двадесет и осам година није знала створити нормалне прилике у запоседнутим покрајинама, није знала оправдати берлински мандат од г. 1878. и оно поверење европских велесила, да ће у Босни и Херцеговини окупацијом створити у духу цивилизације међусобну *сношљивост* тамошњега становништва.

Наша монархија окупацијом Босне и Херцеговине показала је баш *противне* резултате. Не само да окупаторске власти нису радиле у духу сношљивости, већ су шириле раздор средством несмислене католичке пропаганде и истицањем некога Хрватства, коме у Босни и Херцеговини не би могло бити места. Свака разборита влада пошла би била другим правцем и деловала другим духом. Окупаторска влада имала је у првом реду да *задовољи српски живаљ*, пошто Срби у Босни и Херцеговини сачињавају огромну већину становништва. Али окупаторска влада ставила се у највећу противност са српским народом. Она је у почетку па све до данас сматрала и сматра Србе као неки *освојен* народ, за кога вреди оно старо: vae victis! Берлински конгрес није никад могао имати на уму, да наша монархија са окупацијом сме сматрати Босну и Херцеговину као *освојене* покрајине.

Хоће-ли да се правда окрутно поступање окупаторске владе према Србима тиме, што се они најживље осећају као чланови српскога народа и што скопчавају своју судбину са судбом и будућношћу српскога народа на Балкану? Но све ово у духу берлинскога уговора још не би давало права окупаторској влади, да заузима непријатељски положај према Србима у Босни и Херцеговини, јер берлински конгрес није дефинитивно решио судбу Босне и Херцеговине, већ само *привремено* поверио њихову управу нашој монархији баш са том намером, да у Босни и Херцеговини створи нормалне прилике, у које наравно спада и *сношљивост* становништва.

Али какав доказ пружају последњи немири у Сарајеву? Окупаторска влада створила је такове противности, такова непријатељства, да су *револвери* имали посла. Па међу киме је створено то непријатељство? Међу људима, који говоре једним језиком, који би се имали сматрати као чланови једнога народа, иако са два имена и две вере.

Чудновата је та појава: док је баш у најновије доба у Тројединици, како у Банији тако и у Далмацији, створена у највећем делу укупнога нам народа жељена слога између Срба и Хрвата — лађају се усред Сарајева Хрвати револвера, да пуцају на Србе! А ко су ти Хрвати? То су католички мантијаши са врло сумњивом прошлошћу. Према огромној већини православних и муслимана у Сарајеву би ли се ти католички мантијаши усудили да нападају Србе, да се не уздају у политику окупаторске владе, у непријатељски расположај ове према Србима, па у заштиту свега онога, што је уперено против Срба?

Да окупаторска влада није задахнута непријатељским духом према Србима, арцибискуп *Штадлер* не би био никад дошао на мисао, да оснује и да издаје лист „Hrvatski Dnevnik“, који са католичком пропагандом, уједно на најнедостојнији и најодвратнији начин грди Србе и све, што је српско. То бива усред Сарајева, у ком осим чиновника слабо и има католика, а још мање Хрвата.

Наша монархија у Босни и Херцеговини никако не поступа у духу берлинскога мандата. Таки из почетка окупације она није поступала, да створи међусобну *сношљивост* становништва. Напротив, окупаторска влада је таки почела радити на раздору између православних и оног дела становништва, који је после православних најмногобројнији, а то су наша браћа *Мусломани*. Старе, столетне противности окупаторска влада је гледала да појача и да их претвори у душманско непријатељство између „Турака и Срба“. Али је у том окупаторска влада морала да искуси највеће *разочарање*. Данас Мусломани стоје чврсто уз православне Србе и интелигентан део Мусломана држи себе за Србе. Велики напор окупаторске владе, да створи мухамеданске Хрвате, остао је без свакога успеха. Напротив потпуно је успела у раздору са Католицима.

Најновији немири у Сарајеву ваљало би да мало умудре оне факторе, који сада управљају Босном и Херцеговином, па и оне, који хоће да воде неку аустријску источну политику у великом стилу. Ваља једном да се окану те илузије, те велике обмане, да ће бити кадри скрхати српски народ: да се одрече Српства и да не скопчава своју судбину, своју будућност са судбином и будућношћу српскога народа на Балкану. Наша монархија за ових двадесет и осам година покушала је све могуће, да скрха српски народ у Босни и Херцеговини. Ово је данас већма немогуће, него икада. Мусломани данас чврсто стоје уз православне Србе, а мајушни број католика и Хрвата према слози Православних и Мусломана са свим се губи. Ми држимо, да и они Католици у Босни и Херцеговини, који су у независним положајима, да и они не ће изостати од опште слоге у Босни и Херцеговини. Велики, повољни обрт у Тројединици у погледу слоге између Срба и Хрвата утиче и на независне Католике у Босни и Херцеговини.

Било би крајње време, да једном у Бечу узму на око деловање арцибискупа Штадлера. Он највише шкоди нашој монархији. Ако би било у интересу српскога народа, да буде што већега незадовољства у Босни и Херцеговини, то би се Срби имали само захвалити Штадлеру. Али на послетку српски народ у Босни и Херцеговини није дужан трпети инвулте и нападе Штадлерових мантијаша. Срби Сарајлије нису дужни трпети, да се без свакога повода нападају револверима.

Ми се морамо чудити, да према револверском нападају на уредника „Српске Ријечи“, па на друге Србе, сарајевска полиција није убрзала свој долазак, па онда се чудимо, да иста полиција није знала за времена одстранити мучке нападаје у ноћи од стране истих, који су потегли револвере на Србе.

Немири у Сарајеву могу да постану: *memento* за источну политику наше монархије.

„Незвани гости....“

Познато је, како је зло прошла она велика депутација из Србије при Ракоцијевој свечаности у Оршави. Понашање, које су чланови коалиционашке владе, а богме и шовинистични Мађари очитовали према српској депутацији, беше веома *увредљиво*, беше то управо *понижење за саму Србију*. Бадава ту сад некоји београдски и мађарски коалиционашки листови забашурују и улепшавају ту бруку и увреду; бадава се шиљу телеграми узајамне „захвалности“: брука је ту, увреда је ту, а до свега тога није морало доћи, да се у Београду радило с мало мање површности, а с много више зрела размишљања. Ту бруку Србија није морала доживети. Али друкче није могло бити, кад се у Србији нашло људи, да се намећу *чисто националној мађарској светковини* као учесници. Тим начином се не демонстрира против Беча, нити је било умесно тим начином Бечу показати песницу, јер тај начин мађарски државници не трпе, по оном: „Немој ти, куме, мене бранити“. Срби из Краљевине Србије и опет морали су се уверити, да ни по луле дувана не вреде оне платонске изјаве симпатије, којима као неком грчком ватром обасипају београдске политичаре некоји будимештански „пријатељски“ листови.

„Браник“ је тачно обележио српско становиште према Ракоцијевој прослави: Поштујемо, високо уважавамо пијетет наших суграђана Мађара према њихову великом јунаку и патриоти Фрањи II. Ракоцију и његовим друговима, чији је пепео сад пренесен у Угарску, — али не можемо игноровати оно, што је српски народ преживео у *прошлости*, и што преживљује *данас*. Због тог отвореног, српског становишта нашег нас су инфамно напала *здружена браћа* око радикалске „*Заставе*“ и чивутско-кошутовачког „*Хатарер*“-а, па се чак у његовим речима могла опазити и нека изненађеност, што из Србије долазе

ни оршавски шамар не може некојим београдским листовима да натера румен стида на образ, дотле београдски „*Народ*“, лист једног од *радикалних* првака у Србији и бив. министра г. *Ђаје*, веома тишти та срамота.

Тај озбиљни лист, који не иде у хајку за популаритетом, пише у свом 16. броју од о. г. под насловом: „*Незвани гости...*“ о оршавском наседању Београђана ово:

„Врло се брзо показало, колико је *неупутно и нерасудно било суделовање из Србије при Ракоцијевој прослави у Угарској*. Незвани гости из Србије нашли су на такав дочек у Оршави, да та појава заслужује, да на њу обратимо пажњу на овом месту, на ком смо пре неколико дана навели разлоге, због којих из Србије није требало учествовати у Ракоцијевој прослави. *Гостима из Србије забрањена је била у Оршави слобода сваке манифестације, праћени* су били *жандармима*, нису удостојени били пријемом од стране државних представника; у свему се осећали, као што су у ствари и били, *незвани гости*, који су искусили сву неупутност српскога учествовања у Ракоцијевом слављењу.

Никаква злурадост не подстиче нас, да о овоме говоримо, и ако су нам догађаји за право дали, што смо наводили разлоге против оваког неразмишљеног наметања неколицине српских грађана, да се придруже прослави Ракоцијеве успомене. Ми о овоме говоримо и морамо говорити с тога, што су се и одбор српске престонице и неколико народних посланика дали навести, да оду па поклоњење Ракоцијевих смртних остатака. Тим присуством београдских представника и народних посланика, оно *наметљиво учествовање* добило је за нас значај **унижења*)** тим, што су *представници београдске вашшине и чланови српске Народне Скупштине наишли на такав пријем, какав вређа и српску престоницу и српску Народну Скупштину*, које су они у Оршави представљали.

Тај пријем, на који су незвани гости из Србије наишли при Ракоцијевој прослави, у најмању је руку доказ, да је наметљивим доласком незваних гостију из Србије, створена неприлика и оним мађарским круговима, који би можда вољни били, да се према српским гостима боље покажу. За жаљење је и за осуду, што се у нас и такво што може десити, да иницијативом неколицине новинара могу и чланови одбора српске престонице и чланови Српске Народне Скупштине учествовати у једној манифестацији, против које је српски.... и осетљивост са разлога из прошлости, а за коју ни у садашњости није било никаква..... разлога, као што је показао сам пријем са стране мађарских државника. За жаљење је и за осуду, што се такво што у нас може десити, а да нико од надлежних и позваних не размисли и не поради, да српски углед и понос не буду изложени онаком запостављању, какав су сада претрпели у Оршави.

Сви знамо, да је обзнану о доласку српских гостију с нарочитим задовољством поздравио Кошутов орган „Мађарорсаг“, па се чак у његовим речима могла опазити и нека изненађеност, што из Србије долазе

*) Овде смо с обзиром на наш тешки положај у данашњим преским приликама за *чисто народносну* (ал *не* и *за* српску *радикалску*) штампу у Угарској, морали изоставити један врло значајан и тачан став. — *Ур. „Бр.“*

изасланици, да се поклоне Ракоцијеву пепелу. Па ипак, поред свега тога одушевљеног одзива на глас о доласку српских гостију у органу најмоћније политичке личности у Угарској, ми смо *морали отрпети увреду*, да српски грађани, одборници српске престонице и чланови Српске Народне Скупштине буду предмет пажње само за угарске — *жандарме*.

Ово је опет један од оних случајева, који за нас нису ретки, а који наступају на нашу штету и срамоту с тога, што *у нас* у томе има неограничене слободе, да *свако може водити спољашњу политику* и предузимати кораке, који задиру у ту врло осетну сферу српских интереса и српскога угледа, а да нико од надлежних о томе не води рачуна. Ово кажемо с тога, што не можемо веровати, да је ово учествовање у Ракоцијевој прослави и ово наметање с наше стране било по претходном споразуму и одобрењу позваних чинилаца у нашој држави.

Надамо се, да ће нам *ова лекција служити за памет*, те да се у будуће овако што неће поновити."

Шта на ово вели новосадска радикалска пачавра, која се направила луда, па се чуди, што су „Браник" и још некоји листови толико писали о оршавском „инциденту"? Па наравно, „Застава" и њена тевабија стрпале су у џеп многи морални шамар, али у њих је и сувише дебео образ, а да би румен стида могао продрети кроз дебелу им кожу. За то њој оршавски шамар није ништа, за то она не налази ту никаква понижења за ону депутацију, за српски народ и за Србију. Какав је ко, онако и суди!

НОВИ САД, 19. октобра 1906.

— **Таман погодио!** У нас Срба у најновије доба ничу новине као печурке. Свако место хоће да има свој лист, па и више листова, у колико свака странка хоће да има свој лист. Недавно поред познате „Народности" поникао је у Земуну „*Народни Гласник.*" Имао је наслов „демократски лист". Али пошто су му и управник и уредник *радикали*, то је команда у Новом Саду заповедила, да се тај лист има звати и „орган српске радикалне странке". Но пошто се земунски „Народни Гласник" окомио против српске самосталне странке, то је ова странка у Митровици поред друга два српска листа основала лист „*Слободу*". Но „Слобода", чим је угледала светла, нашла је за добро да у своју „препоруку" мало запне за „Браник". За Бога, људи око „Слободе" далеко су искуснији политичари, него они око „Браника," а главна је ствар, да самостална странка не сме доћи у сумњу, да има какове везе са „Браником", јер шта би на то рекли негдањи пријатељи, а садашњи непријатељи, браћа радикали! За то „Слобода", чим се излегла, обзнањује urbi et orbi, да самостална странка не стоји у вези са „новосадским либералима". А ко је казао, да стоји у вези? Да, да, ми бисмо требали да водимо рачуна о свима еволуцијама самосталне странке, те да речемо: да не познајемо ни Медаковића, ни Муачевића. Па је „Слобода" *таман погодило*, да смо *ми* подложни „утецају" Беча, јер ми пишемо чланке о Босни и Херцеговини, који морају врло годити бечком „утецају"! Па тек како смо душмански расположени према Србији! Управника нашега листа назвао је Векерле у угарском сабору: *агентом Србије.* Али за то „Слобода" води „виспренију" политику према Србији! Хеј! и жутокљунци хоће да нас поуче, како треба водити српску политику!

— **После сарајевских догађаја.** Под насловом „*Осуђени*" доноси сарајевска „*Српска Ријеч*" ову белешку;

„Замјеник владина повјереника за град Сарајево, позвао је јуче по подне г. г. *Кобасицу, Кочића* и *Настића*. Пошто су формално били саслушани и састављен записник о томе, споменута су тројица *осуђени на пет дана затвора*, или на глобу по 50 круна. Ова је пресуда свакога изненадила..."

А шта мисле господа на сарајевској мусали радити са члановима франковско - фуртимашко - штадлеровске мафије: *Барбићем* и компанијом, који су *из револвера пуцали* на мирне и голоруке Србе? И ова пресуда сведочи, коме годи паклени рад чете око „Хрватског Дневника." —

Загребачки „*Покрет*" не дозвољава, да се од сарајевског сукоба начини крупан политички догађај. Таким би да га начини франковско-фуртимашка штампа, која би да завади Хрвате са Србима у Босни, надајући се, да ће онда тај раздор порушити тешко успостављену слогу и у Тројединци. „Покрет" о том пише:

„Сврха, за којом се иде, јасна је. Треба само промотрити развој догађаја с вишега гледишта. Пошто се је нови курс у Хрватској учвретио новом владом, покушавају његови противници, да ново стање поткопају — изван Хрватске. Мјесто ударцима у срце, ударцима у ребра. Знајући, да је интелектуална и морална носитељица „новога курса" у Хрватској Далмација, извели су најприје велику навалу на Далмацију. Притисак је био силан. Тек мали дио тога притиска био је видљив широј јавности. Далмација га је али сузбила, оставши вјерна великој народној мисли, коју је почела да провађа. Поражена у Далмацији хтјела би камарилска политика да учини Босну земљиштем својих операција против новога курса. Наравно, много захвалнији терен. Тамо стоје на челу Хрвата надбискуп Штадлер, фра Керубин Шегвић, распоп Барбић, франковци и фуртимаши. Да плане рат између Хрвата и Срба у Босни, па да се из Босне пренесе у Хрватску, камарилској би политици пала сјекира у мед. Зато се и сарајевски догађаји од четвртка хоће да подигну до великога политичкога значаја, којега немају.

Ну они су можда симптом, они су сигурно симптом раздражености између Хрвата и Срба у Босни. Знамо, да та раздраженост не постоји код свих Хрвата, али постоји код већине. Ми пак морамо изјавити, да сматрамо безузјетно *лошом хрватском политиком такову политику, која Хрвате у властитој кући доводи до — баштина.* За ову политику и за ове батине одговорни су сада, а били би одговорни и у будућности, кад би се тако наставило, франко-фуртимаши. Франко-фуртимашка политика мора у Босни за Хрвате свршити са крахом. Она их ослабљује код куће, она их ослабљује према вани, јер доклегођ буде хрватство у Босни носило карактер франко-фуртимашки, не може се за хрватску борбу у Босни загријати већи дио хрватскога народа изван Босне. Толико за данас."

У Сарајеву је сад све мирно, али огорчење је међу Србима велико. Господа на мусали, међу тим, живо раде: *кажњавају Србе.* Терају лисицу, но лако могу да истерају — вука!

Догађаји у Русији.

Изгреди светине приликом пожара.

У Шлиселбурској радничкој махали јуче је велик пожар сагорео четири куће. Светина је спречавала гашење, расекла је мехове са шмркова, отимала је својину погорелаца, што је била изнесена на улицу и покрхала је бурад стоваришта пива, што је било у једној од кућа, које су гореле. Дозвана компанија војника била је дочекана каменицама. Војници су пуцали у ваздух а на то се светина разбегла.

Похаре и убиства.

Од 1. јануара до 1. септембра ове године похарано је за руски револуциони фонд у целој Русији 3,119.900 рубаља.

Глад у Астрахану.

У астраханској губернији влада ужасна глад Пољска полиција не сме да врши службу, јер се боји сељака, који су подивљали од глади. Сељаци гомилице напуштају села.

Хапшења.

У Вилни је прекјуче на ноћ полиција ухапсила двадесет и четири особе, међу овима и једног свештеника, због тога, што припадају револуционарној организацији.

Реакционарске смртне пресуде против Витеа.

У приватном стану грофа *Витеа*, који се сад оправља, да дочека пређашњег министра-председника, нашло се неколико смртних пресуда од стране различних реакционарских задруга. Све прете грофу Витеу, да ће погинути, ако се усуди да стане на земљиште Русије.

Годишњица октобарског манифеста.

17. (30.) октобар прошао је у Петрограду без икаквих демонстрација. У казанској катедрали је одслужено свечано благодарење. Куће су окићене заставама. Све радничке задруге закључиле су биле, да тога дана не страјкују. У већини великих школа није било никакве особене свечаности, и то, као што изјавише ђаци, због жалости за силним људским жртвама, које је прогутао лански 17. октобар. Ма да је по зидовима било огласа, који су казивали, да се не треба бојати никаквих немира, ипак је у публике владало велико узбуђење. Многи се нису мицали из својих станова. Фабрике су радиле готово све. Дућани су били отворени. Варош је изгледала, као и иначе. И из унутрашњости Русије нису у Петроград стигле никакве вести о каквим демонстрацијама.

ЛИСТАК.

НЕВЕСТА ВАРВАРА. (28)

Написао: **И. Н. Потапенко.** Превео: **Ст. С. Илкић.**

Опасно беше и даље стајати тако на вратима. То је почело личити на ухођење, а матушка беше и сувише горда, а да би за њу могли такво што и помислити. Она уђе у собу и они је приметише.

Варенька само подиже главу, а Мелентије устаде и наклони се.

— Ја нисам знала, да имамо посете... рече матушка с приметном хладноћом, али паштећи се уједно, да буде љубазна.

— Да, ја сам уз пут свратио... разговарам се овде с Варваром... Лукиљишном... разговарамо се... — рече Мелентије.

— И то врло живахно! — примети матушка с ироније, која се једва дала приметити.

— Да, препиремо се, препиремо се... Она се ето са мном не слаже.

— Ваљда не? А мени се учинило, да се она с вама и сувише добро слаже...

— О, не, не... од тога је још далеко! Врло далеко.

— Чини ми се, оче Мелентије, да ви хоћете, да ју наговорите да оде у калуђерице! — рече матушка с малим подсмехом.

— Не, не мислим...

— Ја се никада не бих закалуђерила... о, никада! Ја то знам сигурно! — изусти Варенька с приметном узбуђеношћу.

— Ја мислим... али не ћу да вам сметам, — рече матушка и у тај мах изађе.

Љубазан и сух израз њезина лица одмах је заменио израз ужасне стрепње. Она одјури управо у кабинет оца Луке и чврсто затвори врата за собом. За тим поче говорити узбуђеним шапатом:

— Слушај, Лука, ти нити шта видиш, нити шта чујеш. Али тај калуђер, он баш обраћа нашу кћер у калуђерство. Она стоји под његовим неодољивим упливом... он ју је хипнотизирао.

Отац Лука беше тако далеко од тих мисли, да баш ништа није разумео од свега, што му је она говорила. »Обраћа... неодољиви уплив... хипнотизирао...« те речи, као засебни звуци, допираху до његових ушију.

— Шта је у ствари? — запита он.

— Па ти знаш, да је Варенька била тамо... код њега... за тим је она одбила Уралова... за тим је постала таква, да ју човек сасвим не може познати... а ето сада ја улазим у гостинску собу и чујем...

И матушка, већ по своме начину, исприча оцу Луци оно, што је чула. Отац Лука није могао казати по савести, да му се саопштени разговор учинио опасним. Па шта, просто размишљање о самоћи... Шта је самоћа?... Отац Лука је по некада и сам читаве дане преседео у својем кабинету, читајући књиге и часописе. Нема у томе ништа ружно, нити опасно.

И он покуша, да умири матушку у овом смислу, али одмах увиде, да она ни најмање није наклоњена умирењу и њему остаде само још једно: да се с њоме безусловно сложи у свему.

— Е па шта ја могу радити? — запита он, још једнако не схватајући довољно јасно своју улогу.

— Како, шта да радиш? — рече матушка: — ти мораш с њиме говорити, с Мелентијем, али не онако, како ти говориш, не мрмљати, не жвакати, већ строго и одлучно...

Отац Лука се у души насмејао овоме предлогу. Он је представио самога себе, где говори строго и одлучно, и јасно је видео, да код њега ништа не ће бити од тога.

А међутим матушка не попушташе. Она продужаваше:

— Да, да, строго и одлучно. Ту већ немаш шта увијати. Ти си му дужан објаснити, ти си му дужан доказати, да је то од његове стране недостојна игра... но, да, наравно, па шта би још... њему се то допада, што му млада лепа девојка побожно гледа у очи и гута му сваку реч... А од куда ми и да знаћо, какве он управо има намере?.. Зар га ми сада познајемо? Да богме, он је пре био добар, а Бог зна, је ли такав и сада остао. Пре је он био обичан млад човек, а сад је од једнем постао калуђер. Све је то чудновато, ужасно чудновато, шта више и подозриво... Могуће, да је он вук у овцијој вуни... Али за то смо ми родитељи, па треба да пазимо на своју кћер. Ми то не можемо допустити...

— Стани, — покуша отац Лука да јој одговори, али врло неодлучно. — Шта би то дакле значило? Значило би, да сам га ја дужан истерати из куће?

— Е, где — истерати! Неизоставно га треба истерати! Ти, оче Лука, ни мало немаш деликатности. Истерати га никако не можеш, ма да би то требало учинити. Али му ти мораш дати да осети, да он нема права на посећивање наше куће. Шта више, он је сасвим дужан, да избегава сваки састанак с Варваром. Разумеш ли? Он мора настојавати, да јој се ни на очи не покаже, да не долази на таква места, где ју може срести, једном речју, његова је дужност, да ју остави на миру.

Отац Лука је с почетка пажљиво слушао, а за тим, кад му добро досадише те поуке, он се пожури, да се сложи с матушком. С тога и рече:

— Добро, добро... ја ћу се већ с њим разговарати... неизоставно, неизоставно... ја ћу се већ постарати... само, разуме се, не сада... та сада је то неудобно... но, Варенька је код куће, те ће се одмах умешати... може произићи каква непријатност, разумеш? Она се је већ запело досетила... Но ја ћу већ то други пут урадити... Него знаш шта, — продужи он, размишљање на глас: — ја га ето, на пример, могу позвати к себи... измислићу што год... на пример какво богословско питање...

Угарски сабор.

(Наставак извештаја о XXXIV. седници од 21. јула).

Јулије Мању: У Румунији не насељавају у опште никога, онде не насељавају ни Румуне.

Наше је схватање то, да и насељавање ваља увући међу средства, којима треба решити оно питање, што се зове питање исељавања. Питање исељавања је код нас много врешније, а да би се преко њега могло преклизити без икакве примедбе, и ја искрено жалим, што у свези са до сад расправљаним прорачунима појединих портфеља није пала ни једна једина напомена, није се чула нарочито са министарских фотеља никаква изјава, из које би се могао извести закључак, да сте вољни, да радикално излечите невоље са исељавањем. Нарочито су буџет министарства унутрашњих дела и буџет министарства пољопривреде позвани на то, да доскоче том злу, а баш су господа министри унутрашњих дела и пољопривреде потпуно игнорисали то питање.

На спречавање исељавања стоје нам на расположењу више средстава, али о њима се овом приликом нисам рад да бавим. Имаћу прилике доцније, да се вратим на то питање. Али једно од најважнијих између тих средстава баш је насељавање, са тога гледишта, да се радна снага како треба расподели по држави. Али кад Ви не насељавате са тога гледишта, него онамо, где је фактична оскудица у раду, где нема довољно хране, још доводите странце, онда је наравна ствар, да је онај, који онде станује, приморан, да се исели, те тако Ви том акцијом насељавања, којом би управо ваљало дићи опште благостање, и онако већ жалосно стање још погоршавате. О државном новцу терате политику помађаривања те и наш новац употребљујете на то, да нас потаманите.

То су разлози, са којих ми не можемо усвојити ову пошту, јер видимо, да и та пошта спада међу оне поште, којима није смер, да се потпомогне благостање сваког становника ове државе, него им је смер, да вијају неку фиксу идеју, а ако то тако устерате и даље, довешћете ову земљу до ивице пропасти (*Одобравање на клупама народносних посланика*).

После Мањуа устао је румунски посланик

Коријолан Бредичан: Славни сборе! (*Чујмо!*). Прави смер мом говору је то, да нешто замолим господина министра пољопривреде. На то ме соколи нарочито његов данашњи говор, који је, кад се узме са општега гледишта, на сваки начин изазвао у мене такав осећај, да и на пољу насељавања идемо у суерет другој епоси. Но није меродавно само оно мишљење, којем човек даде израза овде у сабору. И ја сам син оне жупаније, у којој се дешавају врло многа насељавања, и то тако, како је рекао мој поштовани посланички друг, који је говорио пре мене, т. ј. да ниједан Румун из онога краја није добио ни педља земље. Изволите узети на око прилике, које онде владају; изволите узети у обзир околности, како се развиле. Позивам се на мађарске насељенике, који су потпуно спокојни и срећни међу нашим румунским народом, и позивам се баш на оне мађарске насељенике, који су присталице са свим друге социјалне и економске политике, него што је овдашња већина и него што је била пређашња влада. И ти су мађарски насељеници жалили наш крај па су рекли — а то само на дику служи оном обичном сељаку и оном сељачком схватању — да им је жао Румуна, што се она земља, коју су обрађивали само румунски становници румунских општина, који су је доиде употребљавали и који су на њој гајили своју стоку, сад од њих одузела за то, што се створиле насеобине. Тому је последица било, што статистичким податцима могу доказати, то, да је за то време опао не само број марве и стоке, него и број људи за 20 до 30%. То је таква политика, која упропашћује и оне општине, што постоје вековима, а упропашћује их само за то, да створи нове проблематичне општине.

Чини ми се, да се приближујем мишљењу господе посланика појединих странака, кад изјавим, да смо и ми присталице народнога правца и да га и ми захтевамо, али тако, да буде неподељен и јединствен тај народ и онда, кад је реч о учествовању у државним доброчинствима (*Крештање*). За што Ви баш у таквим приликама прекидате заједницу? За што у таквим приликама правите разлике међу Мађарима и Румунима? Будимо једни! (*Један глас с лева: Гладујмо подједнако! Крештање*).

Јулије Маркош: Не треба служити тенденцијама, које су противне држави! (*Велика ларма*).

Председник: Молим мира, господо посланици!

Коријолан Бредичан: Да ми не служимо тенденцијама, које су противне држави, то ћу доказати баш самим Мађарима. (*Велика ларма и крештање*).

Председник: Молим Вас, господо посланици, да изволите бити мирни, јер ћу називати оне, који упадају у реч. (*Ларма. Чујмо! Чујмо!*).

Коријолан Бредичан: То су празне клевете, празне фразе. (*Ларма*). И јуче сам, а и иначе, искусио већ у овом сабору, да Ви на родољубље и на само спомињање речи „отаџбина" с наше стране тражите за себе засебних повластица. (*Ларма*). Тако, славни сборе, не ће бити ни јединственог ни неподељеног мађарског народа! (*Крештање*). Народ, господо, не осећа тако. (*Велика ларма*). Мађарски су насељеници, као што споменух, сажаљавали наш народ, што га полако нестаје са оног земљишта, на којем је до сад умео да прибави важности својој јединој главници: својој радној снази. С тим у свези слободан сам подастрти господину министру пољопривреде ову своју молбу, која сачињава предмет мом говору. (*Чујмо! Чујмо!*).

(Наставиће се извештај о XXXIV. седници од 21. јула).

Политички преглед.

— **Србија.** У ономадашњој седници Народне Скупштине социјалистички посланик *Драгиша Лапчевић* држао је значајан говор поводом интерпелације посланика Сретеновића о царинским приликама и о српском извозу. Лапчевић је рекао, да је српска извозна трговина у средњем веку ишла на Јадранско море: у Дубровник и Млетке. Срби никада нису долазили у додир непосредно са потрошачима. У последње време српска трговина окренула се Пешти и Бечу. По мађарској статистици само се 35% стоке из Србије покоље у Аустро-Угарској, а *остало се све извезе на страну*. Из те статистике види се, да је Угарска велики посредник, који Србији то скупо наплаћује. Исто тако она је радила и са српским житима и шљивама. У опште аустро-угарска пијаца била је купац па је српске производе експортовала на страна тржишта. Наравно да је она и жито и шљиве лепо сортирала. За то посредништво Аустрија је наплаћивала огромни порез. Трговинским уговорима она је Србију дотуцала тако, да је *сада Србија економски опустошена*. Аустрија се труди, да убије углед српског извоза. Као што су пре двадесет година сипали расо у Крајинско вино, а земљу у коже и т. д., исто се тако они сада труде, да убију цену нашим производима.

Што се тиче нових путева за српски извоз, они су корисни и треба што савесније радити, да се тим путевима извози. Србија мора ићи на оне пијаце, са којих потрошачи непосредно узимају артикле. Министар се задржао мало на тражењу нових пијаца. Покушало се само са неколико артикала. За што се на пр. не покуша са *ракијом*, чија годишња производња износи 15 милиона, па онда са извозом *угља*, кога има доста у Србији?

Министар се није трудио, да нађе пијаце за српске *шумске производе*. Српске шуме пропадају и милиони динара у њима труну. Исто тако могле би се *воћне конзерве* у великим количинама продавати на страним пијацама. Србима изгледа смешна *трговина јајима*, а Русија њих извози 4·2% од свога извоза; више извози јаја него стоке. И *у Србији сточарство стално опада* и бројем и квалитетом.

Мора се променити начин и форма производње, јер досадашњим производима — вели — упропастили смо земљу и уништићемо націју. Пола милијона пролетаризираних и пола милијона пауперизираних чланова нашег народа осуђени су на гладну смрт. За то је потребно, да се развија индустрија и умноже саобраћајна средства. Ми морамо водити рачуна о интересима целог народа и Србије. Подизањем саобраћаја изазваће се индустрија и усавршиће се земљорадња. На тај начин изаћи ћемо из овог тешког положаја. Обећање владино, да ће *дати Аустрији за 26 милијона коруџбина*, је распикућство. Са свима земљама треба имати трговински уговор, али за то не треба тражити трговински уговор са Аустро-Угарском по што по то. *Боље је немати уговор него уговорним стањем доћи у положај колоније.* Ми треба да бранимо своје интересе и да не дозволимо, да нас Аустрија прогута. Србија не сме пасти на положај Индије и Мисира.

— **Столипин и Ерентал.** Руски министар-председник *Столипин* послао је новом аустро-угарском министру иностраних дела барону *Еренталу* овај телеграм: „Примите моју најискренију честитку, али и живо моје жаљење, што нас остављате. С Вама одлази од нас један пријатељ Русије, који ће према нашој земљи и од сад задржати своје пријатељске и лојалне осећаје, што карактеришу сву Вашу каријеру." Барон Ерентал је на ту честитку телеграфски одговорио ово: „Дубоко ме је гануо осећај, којем Ваша Ексцеленција даје израза баш у оном часу, кад ја напуштам Русију. Будите уверени, да ће ми сва тежња и у будуће бити управљена на то, да одржим то искрено и лојално пријатељство, које постоји међу Аустро-Угарском и Русијом."

— **Гоњење Пољака у Познању.** Беснило германско против Пољака све је веће у Познању. Пруски министар просвете др. *Штудт* издао је наредбу, да се *веронаука у школама има учити на немачком језику*. Против тога је арцибискуп у Гњезну, др. *Стаблевски*, издао *оштар протест*, коме се придружили и сви пољски родитељи, те су забранили својој деци да слушају веронауку на немачком језику. И *сва деца непослушаше своје родитеље, те изостају с веронауке*. Насилничке немачке власти су одговориле *затварањем невине деце*.

Услед тог најновијег германског насиља послана је пруском министру просвете *дру Штудту* ова депеша:

„Пољску школску децу кажњавају затвором сваки дан по један и више сахати за то, што слушају забрану својих родитеља, да посећују немачку наставу веронауке. Ми очеви узимамо на себе сву одговорност за нашу забрану и тражимо да се из хуманих и педагошких разлога одма уклоне казне затвором, које се противе култури."

Депеша је потписана: „По овлаштењу очева породице, који се данас саветују у Гнезду" заступник *Гратски* и гроф *Мишлжински*.

Министар је одговорио заст. Гратском, да он *одбија* укидање казни, изречених над пољском школском децом, и додаје, да ће се његове наредбе спровести „свим средствима, које закон допушта."

Још је даље забраздила једна службена нота „Нордд. Алг. Цтг."-а, која вели, да се гњезданско житељство *свом снагом* мора довести до свести, „да у немачкој основној школи главну реч немају страсни агитатори (!), него да ће оне добро промишљене (?) наредбе, што су потребне у интересу становништва и државе, *бити спроведене* без колебања."

И furor teutonicus је одма и приступио „непоколебивом спровађању": *Познањско државно одветништво је повело казнени поступак против 51 пољског свештеника* „због дражења против владиних наредаба".

Заиста је страшно оно, што Пруси раде с Пољацима. Али ови се могу тешити. Има земаља, у којима *свештенике* терају *жандармі* с пушкама, на којима су натакнути, бајонети а преским парницама ни краја ни конца!

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 19. октобра 1906.

— **Кошава.** Већ три дана бесни код нас необичис јак ветар, у нашим крајевима познат под именом кошава. Улицама је веома непријатно ићи, јер силни ветар засипа човека прашином, које је у изобиљу по новосадским улицама. Кошава као бичем шиба површину Дунава, на ком се дижу силни вали, тако да често шибају и преко дрвеног моста, кад се разбију о кљуп понтона. Железнички возови услед ове олујине стижу са знатним закашњењем.

— **Одликован Србин официр.** Последњи број војничког листа за наредбе у ц. и кр. војсци доноси превишњу одлуку, којом се г. *Лазар Попов*, капетан-рачуновођа у ц. и кр. 10. пешадијском пуку Оскара II. краља шведског, поводом ступања у мир одликује *златним крстом за заслуге с круном*. Г. капетан Попов се је настанио у Новом Саду, те му као Србину и свом новом суграђанину срдачно честитамо ово високо одликовање, које је он и заслужио својом дугогодишњом ревносном службом у војсци.

— **Кола прегазила жену.** Ђорђе *Лешић*, салашанин, у недељу после подне срушио је својим колима на вашаришту Јулку *Перићку*, жену Милоша Перића из Доњег Ковиља. Кола су прегазила јадну жену па су јој нанела тако тешке озледе, да је још те ноћи умрла у варошкој болници, камо су је били однели.

— **Против заразних болести.** Кр. уг. министар унутрашњих дела позива наредбом све муниципије, да свака варош, у којој има бар 20.000 становника, изради правила, која би се односила на заразне болести. Правила ваља да начине обавезном — тако наређује министар — пријаву заразних болести, односно сушице, а уједно и то, да се у варошима преко 20 000 становника подигну болнице за заразне болести. Како кућевна, тако и болничка нега заразних болесника мора бити одељена. Министрова наредба нарочито иде за тим, да се спречи ширење сушице.

— † **Стеван пл. Продановић.** У *Загребу* је 17. (30.) о. м. умро ц. и кр. потпуковник у миру *Стеван* пл. *Продановић* после дуге и мучне болести у 50. години живота. Пок. потпуковник Продановић беше одличан и даровит војник. Као питомац општине Сентомаша, где је рођен, свршио је нижу и вишу војничку реалку с одликом, те је ступио у војничку техничку академију у Бечу, коју је свршио с одличним успехом. Свршивши војничке науке уврштен је у женијску трупу, а после је, опет с ванредним успехом, свршио и виши женијски течај. Као женијски официр, пок. Стева је служио у разним тврђавама наше монархије и свуда се одликовао као изврстан војнички мерник. По његовим плановима и под његовим руководством саграђена је и пешадијска касарна у Новом Саду. Као штабни официр премештен је пешадији у Сегедин. Ту га пре више година удари капља и он се мораде повући у мир. Пок. Стева беше ожењен гђом Бојаном, рођеном у одличној српској породици Каћанских у Сентомашу. Покојног Стеву оплакује многобројна одлична родбина. У њему је изгубио рођена брата овдашњи адвокат г. др. Мих. пл. Продановић. Нека је покојнику лака црна земља и вечан спомен!

— **Повереницима и задругарима Српске Књижевне Задруге.** Прва експедиција XV. кола свршена је тачно 1. октобра све године и књиге су послате свима задругарима, за које је Задругина благајница примила улоге до 25. септембра.

Свима осталим задругарима послаће се књиге о другој експедицији, која се мора за који дан задржати с тога, што због изненадних незгода у транспорту није још примљено платно за коричење Задругиних књига, и ако је поручено још пре три и по месеца. Ну како су све књиге већ ушивене, опсечене и у свему спремљене за повез, да се чека само на улепљивање у платнене корице, то ће повез бити готов убрзо, чим коричар прими платно.

Моле се повереници и задругари, да се мало стрпе за књиге, које су ове године иначе изишле раније него ли икада до сада, а управа ће се постарати да отклони и ову незгоду.

— **Радикали и Дубица.** У недељу 8. (21.) ов. мес. имали су — како „Нови Србобран" јавља — радикали један мизерни састанак у једној кући у Дубици. На тај саетапак дошли су у име централе само „државници" из Нове Градишке, међу којима се нарочито истицао бивши куеновски кортеш *Лазић*. Од Дубичана главну су реч водили бивши куеновци, који би сада по овој југовини, створеној заслугом српске самосталне странке, хтели да парадирају мало и родољубљем. На састанку се трабуњало којешта, а особито је то чинио парох Јоца *Јовановић*, који је испоређивао самосталну и радикалну странку. Грмео је међу она четири зида против пузаначке политике и разбацивао се са застарелим шупљим фразама, али дакако, није тим побио факта, да је баш самостална странка својом одважном борбом у последњим најдрњим данима куеновштине, а нарочито код последњих избора за сабор спасела част српског образа. На састанку се

нарочито служило лажима, како је радикална странка Милетићева. Састанак се свршио *сасвим траљаво*. Једва су нашли 5—6 људи за своју организацију. А пала их и не зна, како су унутра доспели. Још 1903. пред прву глинску скупштину самосталне странке разметали су се радикали својом некаквом снагом у Дубици. Међер су слабо напредовали у ове три године!

— **Забрањена српска застава.** Од како постоји Српско Бродарско Друштво, од увек оно има своју билетарницу на земунском пристаништу. Све до ових дана вила се на томе пристаништу српска тробојка, док земунска полиција није сасвим изненада наредила тамошњем благајнику Српског Бродарског Друштва, да се застава одмах скине. За то изненадно наређење није дато никакво обавештење. Српска је застава уједно и трговачка застава Српског Бродарског Друштва. Поступак земунске полиције сасвим је неразумљив. Откуда баш сада да јој смета српска тробојка тамо, где је од увек стајала?

— **Скупштина српске академске омладине у Загребу.** 28. о. м. одржала је срп. акад. омладина у Загребу своју скупштину у сврху договора о приликама, које су се збиле у најновије доба на загребачкој универзи, те заузимање становишта према истима јер тангирају и српску акад. омладину. После озбиљне и исцрпне дебате осетила је омладина потребу организације, те је изабрала одбор од 5 лица, који има заступати омладину у свим питањима на универзитету и одржавати сталне везе са хрватским колегама напредњацима. Одбор је дакле генерални мандант срп. акад. омладине; али за мериторно заузимање становишта у важнијим питањима дужан је тражити омладински пристанак путем скупштине. У одбор су изабрани: П. Јокић, фил. IV. год., С. Дрљевић, правник IV. г., Б. Ластавица, фил. IV. год., М. Метикош, правник III. год. и В. Вучковић, правник IV. год. Од стране неких Срба ђака истакнута је на скупштини потреба, да срп. омладина заузме становиште путем резолуције према демонстрацијама приликом инсталације универзитетског ректора. Српска академска омладина, као несразмерно велика мањина, зна, да не може с успехом на своју руку извести демонстрацију у сличним случајевима, а ма по се овом приликом не би то урадила ни с разлога, да јој се не би подметнула верска тесногрудост, премда је иначе заклети противник свакога клерикализма; а околност, што се појединци присутни Срби академичари удаљили у моменту појаве новог ректора, заједно с напредњацима, не прелази степен вазданње солидарности српских ђака с хрватскима. С тих разлога одбила је скупштина мисао резолуције. А на клевете, којима се набацио на српску омладину становити део хрватске штампе, као да су Срби аранжирали читаву демонстрацију, сматра српска омладина испод свог достојанства, да реагира. „Н. Срб."

Новости са стране.

— **Конференције пољских радника.** У Стоном Београду, Вел. Кањижи и Печују одржали су пољски радници конференцију, на којој 252 изасланика заступаху 113 општина. Ту су доконали ово: *Страјкове пољских радника ваља*, ако је могуће, *избегавати*; за то пољски радници неће склапати неповољне уговоре. Одма је састављена шаблона за уговор. Биће још четири такове конференције.

— **Читав спахилук у пламену.** Јављају из Сатмара: Жадањски спахилук сатмарских језуита сав је у пламену. Све зграде, сав fundus instructus и сву пшену уништила је ватра. До сад штета износи 20.000 круна. Сатмарски су пожарници изашли, да гасе пожар. Како дува бесомучан ветар, боје се и за место Жадањ.

— **Пожар.** У Јаросла̑ви у Галицији је ономад на ноћ са свим изгорела са својих производа и ван Галиције позната фабрика медених колача, својина Станислава Гурдула, пређе Браће Чинских. Фабрика се састојала из велика комплекса од осам зграда. Изгорео је и сав прибор и све материјалије. Штета је веома велика.

— **Хашка конференција о миру.** Немачки лист „Kölnische Zeitung" дознаје из Берлина, да је јављено међународном биро-у о миру, да ће се друга хашка конференција одржати у првој половини године 1907. а не тек године 1908.

— **Затварање изложбе у Букурешту.** Румунски министарски савет је решио, да се изложба у Букурешту затвори 1. (14.) новембра.

— **Кепенички „капетан".** Из *Берлина* јављају: Вељем *Фогт*, кепенички „капетан", разболео се у истражном затвору. Тужи се на унутрашње болове. Већ за време преслушања у полицији није му било добро. Изгледа, да је то не само од узбуђења последњих дана, него да код њега почиње старачка слабост (marasmus senilis). Он сам вели, да се у последње време држао на ногама само напрезањем све снаге и мишљу, како ће да изврши свој план. Истражни судија га због болести му још није могао испитати. Прво ће га лекар лечити.

— **Тунел под Беринговим мореузом.** Из Трентона у Њу-Џерсију у Северној Америци јављају, да је друштво „Trans-Alaska and Imperial Company", које је основано са шест милијона долара основне главнице, уведено у регистар фирми. Као што је познато, друштву је томе смер, да тунелом, који ће се пробушити под Беринговим мореузом, споји полуострво Аљаску са Сибиром. Оснивањем друштва „Trans-Alaska and Imperial Company" снажним се кораком приближио остварењу гигантски план, који је рад да створи железничку везу међу Новим и Старим Светом. Пре пет година су американски мерници први пут изашли на среду са том смелом идејом, али су онда и стручњаци смешећи се дочекали глас о том плану. Но од то се доба са одиста америчанском истрајношћу радило на том, да се тај план спроведе, те је неуморну ревност бар за први мах крунисао већ успех. Мерници су подробно узели у обзир све природне особине и све потешкоће, које произлазе из тих особина, а американски су финансјери дотле покупили тих шест милијона долара, који су били потребни па да се оснује друштво. То дабогме ни близу не ће бити доста, да се подмире големи издатци. По тачном рачуну цене целокупне издатке на 54 милијона фуната стерлинга, дакле од прилике на 1300 милијона круна, а рад би трајао двадесет до педесет година. Железница би почињала на азијској страни код Канска, окружне вароши на трансибирској железници. Од прилике на пет хиљада километара од Москве над „Илимским Волоком" железница скреће према кориту Јенисеја, пресеца Сибир, да достигне Лену и Иркуцк а после тога прелази преко планине Верхојанск, да доспе у долину реке Колиме. Са даљим правцем те пруге мерници још нису на чисто, јер би с једне стране даља градња железнице у тој географској ширини наишла на огромне потешкоће, а с друге стране, кад би се пруга управила на југ до реке Амура те се изградила дуж Охотског Мора, била би веома дугачка те би се и трошкови ужасно повећали. Но најзанимљивији део те железничке пруге биће свакако тунел под Беринговим мореузом. Ту чека мернике огроман посао, јер дужина тунела не би била мања од 47 километара, дакле би тај тунел био пет пута дужи, него и најдужи до сад тунел на целом свету, Симплонски тунел. Американски су мерници уверени, да бушење Бериншког тунела не ће наићи на особене потешкоће те да ће тај део плана без сумње поћи за руком. Тунел ће водити до најбогатијег златног поља северозападне Америке, до полуострва Сјурда, који, што се тиче садржине у злату, куд и камо надмаша Клондајк. Железница би за тим поред Нулата дошла до реке Јукона, у долини те реке би се попела чак до Девсон-Ситија, пресекла би енглеску Колумбијску висораван па би се крај Вокауера слила са североамеричком железничком мрежом.

НОВИЈЕ.

Београд, 18. октобра. Руски министар иностраних дела *Извољски* отпутовао је синоћ у Петроград.

Рим, 18. октобра. Немачки државни тајник *Чиршки* отпутовао је јуче после подне у Фијоренцију. На станицу га је испратио италијански министар иностраних дела *Титони* са државним тајником *Малваном*, гроф *Монти*, амбасадор у Квириналу и барон *Ротенхан*, пруски посланик у Ватикану. Чиршки је са женом из Фијоренције отпутовао у Пизу, где ће га италијански краљ *Виктор Емануел* примити у аудијенцију.

☛ Због католичког свеца Свих Светих данас нисмо добили телеграме.

Књижевне вести.

Женски Свет завршује у свом 10. броју — за октобар о. г. — расправу Етелке Шатор о неговању и васпитавању деце, коју је превео уважени старина сликар Аксентије *Мародић*. На челу том броју учињен је помен Стерији поводом тим, што му је у Вршцу прослављена стогодишњица од рођења и педесетогодишњица од смрти. Наша поштована сарадница Милева *Симићева* замера у чланку „Наши купци и трговци" неким српским трговцима, што код њих послуга тече сухопарно и тромо и што хладно дочекују и испраћају своје муштерије, те мење на срце Трговачком Удружењу, да путем јавних предавања утиче на српску трговачку омладину, да се образује тако, како би што лакше могла после, кад уђе у самостални рад, одолети туђинској утакмици. Од песама из овог броја „Женског Света" истичемо честитку госпође Јелице *Беловићевс-Бернадзиковске* из Сарајева госпођи Савки *Суботићки* о 72. рођендану јој. Госпођа Катинка Мите *Калића* из Сомбора саопштава своје успомене с пута у купалишта Рогатац и Блед. Овај број „Женског Света" има два дописа, један из Лондона од кандидаткиње филозофије Зоре *Прицине* о „енглеској религијозној задрузи младих женскиња" а други из Жабља о свечарској прослави Добротворне Женске Задруге Српкиња Жабљакиња о Великој Госпојини. У лиску је у преводу Раде Крајновића из Београда — који, мимогред буд речено, заборавља, да је Венера била женска, те вели: оличеност Венуса (sic!) од Мило — изашла карактеристика чувене француске галантне даме Нинопе de Lenclos", једне од фаворитки̑ња Луја XIV. Осталу садржину овог броја „Женског Света" сачињавају ситније белешке.

—

У 18. броју **Босанске Виле** завршена је Лагарићева студија о Војиславу Ј. Илићу а исто тако и Вулетићева слика из живота с натписом „Мајка". Песме има у овом броју две уметне (сени Јакова Шантића приказана песма Мостарца М. Димитријевића с натписом „У слободи" и „Песма ветра" од Мостарца В. Маркова) и пет народних женских песама из Босанске Крајине, које је прибележио П. Рађановић. Настављен је енглески „Мали лорд Фонтлрој" и руски „Слепи музичар" а настављена су и Казимировићева писма из Кијева. Има даље још шаљива народна причица из Херцеговине, коју је прибележио аноним из Гацка. У лиску приказује — у главном повољно — проф. Милан Недељковић две психодраме, једну историјску и једну модерну, од Ж. М. Романовића, што су изашле у мостарској Малој Библиотеци Пахера и Кисића, а почета је и оцена на књижицу учитеља Новака Тоскића с натписом „Ђачке лекарнице", што је лане изашла у Свилајнцу у Србији. За том другом оценом долази почетак извештају о летошњем свесрпском учитељском конгресу у Београду, о којем је наш лист донео извешће у своје време од нашег нарочитог извештача Јов. З. Медурића.

—

„Извод из дневника султана Сулејмана (Солимана) I. о мохачком боју од године 1526. и огледи из дела с натписима: „Сулејманов билтен (ратни извештај)", „Сулејманов фет-наме (писмо о победи)" и „Шемс-един Ахмед-ибн Сулејман-ибн Кемал паша-заде (тадашњи Шеих-ул-Ислам): Мохач наме (мохачка битка)", које је са турског оригинала у цариградској државној писмохрани на јеврејски превео кајмакам Мојсеј Леви, врховни рабинер турске царевине а на мађарски превели и тумачењем и опаскама снабдели Ш. Л. Гросман, ерески рабинер у Св. Ловринцу у Барањи, и Геза Фехирвари, званичник у новосадском среском суду. То је с мађарског на српски преведен натпис књижици, која је недавно изашла из овдашње штампарије „Хунгарије" и која се по цену од 30 потура може добити у овдашњим књижарницама: Браће М. Поповића, Ј. Станковића, А. Хергера, Петра Шефера, Ф. Бема, као и у трафики у шеталишту. Књижица је, како уверавају мађарски преводиоци, за кратко време била распродана те је сад приређено друго издање. Преводиоци уверавају даље, да извод из Сулејманова дневника о мохачком боју није изашао још ни на којем европском језику. Како сам тај дневник, тако и опаске преводилаца, које нису само тумачења него и упоређења, могу заинтересовати и нас Србе, јер се ту спомиње пролазак султана Сулејмана и војске му Дунавом поред Смедерева, Београда, Земуна, Сланкамена, Петроварадина, Черевића, Илока, Вуковара, Борова и Дравом поред Осека, где је саграђен био мост, да војска пређе у Барању.

Овај извод побија и досадашњу верзију о смрти угарског краља Лауша II., за ког вели, да се није удавио у потоку Челе, него да га је у Дуна-Сечују пробуразио Ђорђе Заполја.

Прилози за споменик Јовану Стерији Поповићу.

Српска Књижева Задруга у Београду 150 К, — по 100 К: српска црквена општина у Великој Кикинди, Матица Српска у Новом Саду и варошки магистрат у Вршцу, — по 50 К: професорско друштво у Београду, Милан пл. Зако, велики жупан вршачки и панчевачки, Сава Обрадовић, трговац из Градишта у Србији; — 25 К Српска Банка у Загребу, — по 20 К: Српска Читаоница у Вел. Кикинди, српско певачко друштво „Гусле", Марко Богдан из Велике Кикинде, српско црквено певачко друштво у Великом Бечкереку, српска црквена општина у Панчеву, Ђура пл. Новић и Ранко Славнић из Новог Сада, Земунско добровољно српско позоришно друштво; — 12 К др. Стеван Режуха, градски начеоник вршачки; — по 10 К: Стојан Новаковић, председник кр. српске академије (Београд), Српско црквено певачко друштво у Новом Селу, Српска учитељска школа у Сомбору, др. Васа Јакшић и Коста Падовић у Вел. Кикинди, Коло младих Срба у Будимпешти, Јоца Ковачић у Дубровачкој Ријеци, Добротворна задруга Српкиња у Вел. Кикинди, Омладинско Коло „Узданица" у Панчеву, — 6 К Н. Н., — по 5 К: Јефта Поштић и Владан Мандровић (Чаково), Антоније Хаџић (Нови Сад); — по 2 К: Арса Ђурић из Избишта, Јоца Војновић из Чакова, Јоца Стајић, медицинар из Вел. Бечкерека, Јован Бошковић, трговац из Вел. Бечкерека, Коста Петровић из Вршца и Данило Дудин из Темишвара; — 25 К Вршачко српско занатлијско певачко друштво. Свега 945 К.

Приређивачки одбор најтоплије захваљује приложницима.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

ПРОМЕСЕ
УГАРСКИХ ПРЕМИЈЕН-
срећака
од 1870. год.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК:
К 300.000—
1 згодитак од К 20,000·—
1 згодитак од К 10,000·—
4 згодитка по К 2.000·—
и 18 згодитака по К 1.000·—
Жребање 15. **новембра о. г.**
Цена К 14·—

4% угарских хипотек. срећака
ГЛАВНИ ЗГОДИТАК
К 70.000·—
1 згодитак од К **3000**·— и 3 згодитка по К **2000**·—
Жребање 15. новембра о. г.
Цена К 4·—

3% аустриј. боденкред. срећака I. ем.
ГЛАВНИ ЗГОДИТАК
К 90·000·—
1 згодитак од К **4000**·— и 2 згодитка по К **2000**·—
Жребање 16. новембра о. г.
Цена К 5·—

Издаје
Мењачница Централног Кредитног Завода
у Новом Саду.

Поштом шаљемо промесе, кад нам се поред цене пошаљу још 35 пот. за поштарину. 560 3—

На захтев и поштанским поузећем.

Ораја, јабука
и
сувих шљива
нуди најјефтиније
Александар А. Мудрок
Митровица н/С (Срем).
533

Нова радња готових
одела

Панте Спанића у Новом Саду, дукавска ул. бр. 36. добила је огроман избор најмодернијег финог јесењег и зимског одела за мушке, женске и децу.

☛ **Цене ниске и утврђене.** ☚
509.

Власник и издавалац: Деоничарско друштво „Бранник". **Штампарија деоничарског друштва „Бранника."**